

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

ŚLĄSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
OKRĘGOWA RADA IZBY

Katowice, dnia 5 maja 2021 roku

I. dz. 155/SLOR/2021

Kol. Małgorzata Pilinkiewicz, Architekt IARP
Prezes Krajowej Rady Izby Architektów RP

Kol. Bohdan Lisowski
Prezes SARP

Przewodniczące i Przewodniczący Rad Okręgowych IARP

Szanowna Koleżanko Prezes!

Szanowny Kolego Prezesie!

Szanowne Koleżanki i Koledzy Przewodniczący Rad Okręgowych IA RP!

Prezydium Rady Śląskiej Okręgowej Izby Architektów RP z uwagą śledzi toczącą się korespondencję dotyczącą konkursu na Europejskie Centrum Filmowego CAMERIMAGE w Toruniu, w tym pismo z dnia 20.04.2021r. Zarządu Głównego Stowarzyszenia Architektów Polskich wystosowane do wszystkich Okręgowych Izb Architektów RP, pismo Podkarpackiej Okręgowej Izby Architektów RP z dnia 27.04.2021r. oraz opinię Komisji ds. Warunków Wykonywania Zawodu przy KRIA RP sygnowaną datą 23.03.2021r. dotyczącą warunków przedmiotowego konkursu. Korespondencja ujawnia rozbieżność stanowisk i poglądów, a bardzo duża ilość zamieszczanych w nich szczegółów formalno - prawnych może utrudnić rozpoznanie zaistniałych problemów. Ponieważ w tych szczegółowych rozwiązaniach pojawiły się różne oceny oraz interpretacje, zasadne jest poddanie ich ocenie z szerszej perspektywy, zgodnej z zasadniczymi dokumentami obu organizacji, jakim są statuty i opisane w nich cele obu naszych organizacji.

STATUT IZBY ARCHITEKTÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ przyjęty w dniu 19 stycznia 2002r. z późniejszymi zmianami:

ROZDZIAŁ II Cele, zadania i zasady funkcjonowania

§ 6

1. Celem nadrzędnym Izby jest ochrona przestrzeni i architektury jako dobra publicznego.
2. Cel ten Izba realizuje poprzez zapewnienie właściwego wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie przez swoich członków oraz sprawowanie pieczy nad wykonywaniem rzeczoznawstwa budowlanego w zakresie architektury.
3. Izba działa w sprawach związanych z wykonywaniem czynności zawodowych przez członków Izby, w zakresie określonym w ustawie.

STATUT STOWARZYSZENIA ARCHITEKTÓW POLSKICH z dnia 2 grudnia 2017 r.:

Rozdział 2 Cele działania Stowarzyszenia i sposoby ich realizacji

§ 7

Celami działania SARP są:

- 1) wysoka jakość architektury, przestrzeni i środowiska;
- 2) dbanie o rangę zawodu w kontekście jego społecznego i kulturotwórczego znaczenia;

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

ŚLĄSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
OKRĘGOWA RADA IZBY

- 3) wysoki poziom umiejętności i ochrona praw autorskich architekta;
- 4) rozwój twórczości architektonicznej i jej ochrona;
- 5) integracja środowiska architektów.

Porównanie rozdziałów statutów opisujące cele tak Izby Architektów RP, jak i SARP bardzo wyraźnie wskazuje na niemal identyczne i kompatybilne cele tak w zakresie kreacji wysokiej jakości architektury, jak i dbania o rangę i ochronę zawodu. W związku z powyższym celowe jest przeanalizowanie warunków przedmiotowego konkursu, tak w aspekcie zapewnienia wysokiej jakości architektury, jak i dbałości o rangę i ochronę zawodu.

Pierwszym kryterium jest wysoka jakość architektury. Cel konkursu realizacyjnego, jakim jest wyłonienie najlepszej lub też optymalnej koncepcji, jest tylko celem pośrednim. Jest on, i powinien być jedynie, pierwszym krokiem w opracowaniu wielobranżowej dokumentacji wykonanej przez zwycięskiego architekta, lub też zespół projektowy, zwieńczonej realizacją obiektu prowadzoną pod kontrolą nadzoru autorskiego. Dopuszczenie do przerywania ciągłości procesu projektowego, poprzez możliwość zmiany projektanta w poszczególnych fazach projektu, a de facto taką możliwość dopuszczają lub wręcz wskazują warunki konkursu, przy zapisie o realizacji przez inwestora praw zależnych, jest zaprzeczeniem prawidłowego cyklu projektowego. Niesie to za sobą ryzyko całkowitego zniekształcenia projektu koncepcyjnego wyłonionego w procedurze konkursowej, a tym samym finalnie powstanie obiektu - a nie dzieła architektonicznego - niekontrolowanego już przez nikogo oprócz służb inwestora. Takie przypadki zmian projektantów są niestety dość powszechne w Polsce i mogą stanowić wyłącznie negatywne wzorce. W naszej ocenie inwestycje publiczne o prestiżowym znaczeniu, a takim jest niewątpliwie Europejskie Centrum Filmowe CAMERIMAGE w Toruniu, nie powinny być w ten sposób prowadzone.

Wszystkie, ale to wszystkie wyłonione w procedurach konkursowych, a następnie zrealizowane, wybitne i wielokrotnie nagradzane obiekty użyteczności publicznej na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat w Polsce, zostały zaprojektowane z zachowaniem ciągłości procesu projektowego przez laureatów konkursu z pełnym poszanowaniem ich praw autorskich. Według zapisów zawartych w przedmiotowym regulaminie mogą być prowadzone konkursy wyłącznie o studialnym charakterze, nie skutkujące prowadzeniem dalszych prac projektowych. W żadnym przypadku nie powinno mieć to miejsca w konkursach realizacyjnych.

Drugim równie ważnym kryterium jest dbałości o rangę i ochronę zawodu. SARP i Izba Architektów RP zawsze przykładają bardzo dużą uwagę do przestrzegania prawa autorskiego, tak w zakresie ochrony dzieła, jak i jego twórcy. W warunkach konkursu ta ochrona została sprowadzona nie do dobrowolnego lecz obligatoryjnego zbycia praw autorskich. Taka ewentualność może być stosowana, lecz w wyjątkowych i uzasadnionych przypadkach, jednak nie jako reguła. Zerwanie łączności twórcy z jego dziełem tak prawne, jaki co ważniejsze emocjonalne jest sprzeczne z dotychczasową praktyką wykonywania zawodu w Polsce. Co prawda takie sytuacje mają wielokrotnie miejsce w przypadku działań inwestorów, jednak powinny spotykać się każdorazowo ze stanowczą negatywną reakcją. Warto nadmienić, że zasadniczą intencją prawa autorskiego jest zarówno ochrona dzieła i jego integralności, jak i ochrona praw jego twórcy. Niestety zapisy regulaminu nie spełniają tych warunków. W przypadku konkursów realizacyjnych, w wyniku których wykonywane będą projekty budowlane i wykonawcze, bardzo istotna jest odpowiedzialność projektanta. Wykonywanie pracy w konkursie realizacyjnym przez architekta nie będącego członkiem Izby Architektów RP, jak również

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

ŚLĄSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
OKRĘGOWA RADA IZBY

możliwość zmiany projektantów w dalszych fazach, rozmywa odpowiedzialność, która jest jednym z gwarantów uzyskania wysokiej jakości projektu. Sytuacje takie - nie spełniające standardów wypracowanych w Izbie Architektów RP - mają również konfliktogeny charakter i - nie wymieniając konkretnych przypadków- były przedmiotem sporów rozstrzyganych przez Sądy Koleżeńskie SARP, Sądy Dyscyplinarne Izby Architektów RP i sądy cywilne. W niektórych krajach jak Niemcy i Austria, stosowane są procedury po rozstrzygnięciu konkursu, szczególnie w przypadku dużych i skomplikowanych obiektów, powierzenia wykonania projektu budowlanego i wykonawczego dużym biuram projektowym posiadającym duże doświadczenie, jak i niezbędny potencjał do wykonania takiego projektu. Jednak zawsze dzieje się to z poszanowaniem praw autorskich, jak i powierzeniem funkcji generalnego projektanta laureatowi konkursu, który musi obligatoryjnie być członkiem właściwej izby architektów. Dlatego też członkami izb landowych w Niemczech są najwybitniejsi światowi architekci realizujący inwestycje w wyniku wygranych konkursów w tych krajach. W konkursach sąd konkursowy, co należy podkreślić, zawsze pełni rolę służebną tak wobec zamawiającego, lecz szczególnie wobec architektów - uczestników konkursu. Dlatego też jak najbardziej słuszną jest stosowana dotąd zasada wyłączenia się sędziego w przypadku zaistnienia zależności z startującym w konkursie architektem. Również ze względów organizacyjnych zasada ta jest prawidłowa i funkcjonalna, wymaga jedynie wyznaczenia w warunkach konkursu zastępców sędziów. Stosowanie dotąd tej zasady nie rodziło problemów, co można wykazać na podstawie licznych konkursów organizowanych np. przez SARP Oddział Katowice, gdzie miały miejsce takie przypadki. Nie ma uzasadnionej przyczyny zmiany tego stanu rzeczy.

Wykazane budzące zastrzeżenia zapisy w regulaminie konkursu nie spełniają niestety zasadniczych statutowych celów tak Izby Architektów RP, jak i SARP i należy je w tym aspekcie uznać za niekorzystne. Proponowane zapisy są pozornie korzystne dla inwestora w krótkim horyzoncie czasowym; finalnie jednak prowadzą do nieodpowiedzialnego woluntarystycznego prowadzenia inwestycji oraz niekorzystnego wydawania publicznych środków finansowych. Zarówno Izba Architektów RP, jak i SARP powinny zdecydowanie przeciwstawiać się takim procedurom, obniżającym jakość naszej przestrzeni jak i skutkującym deprecjonowaniem naszego zawodu.

Powyższe generalne zastrzeżenia wskazuje i potwierdza w szczegółowy sposób profesjonalna i wnikliwa ocena Komisji ds. Warunków Wykonywania Zawodu przy KRIA RP z dnia 23 marca 2021 r.

Konstruowanie warunków konkursów, zapewniających możliwość uzyskania wysokiej jakości rozwiązań projektowych, chroniących tak interes architektów, jaki i inwestora czyli zamawiającego, oraz organizatora, którym najczęściej jest SARP, jest rzeczą trudną i skomplikowaną, wymagającą uzyskania wielostronnego konsensusu. Dlatego też w 2015 r. z inicjatywy Śląskiej Okręgowej Izby Architektów RP zostało podpisane porozumienie o współpracy z działającymi na terenie naszego województwa oddziałami SARP: Katowickim, Częstochowskim i Bielskim, również w zakresie obejmującym obszar konkursów. Na przestrzeni prawie już 6 lat wspólne działanie przynosi pozytywne efekty, a warunki konkursów organizowanych przez te oddziały nie budzą wątpliwości. Efekty merytoryczne przeprowadzonych konkursów czyli wyłonione projekty architektoniczne są wartościowym wkładem w architekturę regionu. W przypadku pojawienia się jednak w warunkach konkursu niekorzystnych zapisów, co nawet przy wysokiej staranności może mieć miejsce, zawarte porozumienie umożliwia wspólne działanie, najczęściej skuteczne w celu ich wyeliminowania lub poprawy.

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

ŚLĄSKA OKRĘGOWA IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
OKRĘGOWA RADA IZBY

Zaistniały problem dotyczący konkursu na Europejskie Centrum Filmowego CAMERIMAGE w Toruniu można uznać za jednostkowy, jako że dotyczy on jednego konkretnego konkursu, jednak stwarza on niebezpieczny precedens. Obecnie, wobec obowiązującego nowego Prawa Zamówień Publicznych, trwa wypracowywanie właściwych standardów opracowywania warunków konkursów i ich przeprowadzania. Prowadzone według nowej regulacji ustawowej konkursy powinny testować jak najlepsze rozwiązania, celem wypracowania optymalnej ich formuły. Dlatego obawy budzą zapisy w regulaminie tego konkursu, które mogą stać się w przyszłości w jakiejś mierze wytycznymi i wzorcem dla kolejnych konkursów organizowanych przez Oddziały SARP, a szczególnie dla publicznych inwestorów. SARP posiada bardzo duże - wypracowane przez dziesięciolecia - doświadczenie w organizacji konkursów, jak i zasługi w promocji i wypracowywaniu optymalnych ich warunków. Dlatego z ubolewaniem należy stwierdzić, że warunki tego konkretnego konkursu nie wpisują się w tą tendencję i tradycję.

Naszym zdaniem konieczne jest uznanie obecnej sytuacji za incydentalną i - zgodnie z zawartym i obowiązującym porozumieniem pomiędzy Izbą Architektów RP i SARP – dążenie do wspólnego wypracowania stanowiska dotyczącego warunków konkursów zapewniających podstawowe kryteria, jakimi są zarówno kreacja wysokiej jakości architektury, jak i dbałości o rangę i ochronę zawodu.

Jesteśmy przekonani, że takie są też oczekiwania członków obu naszych organizacji.

Z koleżeńskim pozdrowieniem

Piotr Średniawa, Architekt IARP
Przewodniczący Rady SLOIA RP

Anita Langer, Architekt IARP
Sekretarz Rady SLOIA RP

Otrzymują:

1. KRIA RP
2. ZG SARP
3. OIA wg adresów